

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, สำนักงานจังหวัดปัตตานี. บรรยายสรุปจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2547, 2548.
- กุสุมา หงส์ชุตตา. บ่อเกลือบ้านท่าสะอาดกับวิถีชีวิตของชาวลุ่มน้ำสงคราม. วิทยานิพนธ์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2543.
- เขมิกา หวังสุข , สถาพร ศรีสังข์. “ ณ เวียงอ่าวชาวใต้ : ชุมชน ภูมิทัศน์ และวัฒนธรรม,” ชีวิต วัฒนธรรม ธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : สถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ, 2548.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกถลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดปัตตานี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- _____ . วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกถลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัด สมุทรสาคร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- ครองชัย หัตถา. ปัตตานีการค้าและการเมืองการปกครองในอดีตปัตตานี : มิตรภาพ, 2541.
- _____ . ภูมิถลักษณ์อ่าวปัตตานี.ปัตตานี : มิตรภาพ, 2546.
- จิราภรณ์ เชื้อไทย. “เกลือสิ่งล้ำค่าแห่งอารยธรรมโลก...สู่สัมมาชีพของคนท่าเกลือ,” ใน ADVANCED THAILAND GEOGRAPHIC. 10 (มกราคม - มีนาคม) 257 - 279 : 2548.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา,พรพิไล เลิศวิชา. วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย. กรุงเทพฯ : อทิตตา พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย) จำกัด,
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระบรมชนก. “เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเสด็จตรวจราชการหัวเมือง ปักษ์ใต้ ร.ศ. 115,”. ใน วารสารศิลปากร .14 (มกราคม) 67 : 2514.
- นคร สำเภาทิพย์. “เกลือสมุทรที่สมุทรสาคร,” ใน เมืองโบราณ. 18 (มกราคม-มีนาคม). 2535 : 68-69.
- นิตดา หงส์วิวัฒน์. อาชีพกับทะเล. กรุงเทพฯ : แสงแดดเพื่อนเด็ก, 2544.
- นันทนา ตันติเวสส แพล , เบาว์ริง,เซอร์จอห์น เขียน . ราชอาณาจักรและราชอาณาจักรสยาม 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, 2547.
- ประทีป ชุมพล. ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม เน้นเฉพาะเรื่องการทำนาเกลือสมุทรระหว่าง เมืองเพชรบุรี-เมืองนครศรีธรรมราช (พุทธศตวรรษที่19-22) : การตีความในเอกสาร ท้องถิ่น. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2548.

ปราณี ทองคำ และคณะ. การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ในอุตสาหกรรมอาหารทะเล จังหวัดปัตตานี. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2550.

ปิ่นนัทร สันธะสะอาด. การทำงานเกี่ยวกับพัฒนาการสังคมและเศรษฐกิจของหมู่บ้านสาขา จังหวัดสมุทรปราการ ระหว่าง พ.ศ. 2450 – 2549. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2549.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2530.

เรืองชัย รักศรีอักษร. ประวัติศาสตร์โลกผ่านเกลือ. กรุงเทพฯ : มติชน, 2551.

เลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์. การจัดการทรัพยากรเกลือ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.

วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ. “บ่อเกลือเมืองน่านที่บ้านบ่อหลวง,” เมืองโบราณ. 18 (มกราคม - มีนาคม). 2535 : 43.

วัฒนสาร ปานเพชร. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในช่วงที่มีการทำเกลือแบบการค้า ปี 2514 – ปัจจุบัน : ศึกษากรณีหมู่บ้านเกลือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. ปริญญาโท สาขา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541. ถ่ายเอกสาร. ภาณุรังษีสว่างวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้า. ชีวิทัศน์ ที่เกี่ยวกับต่าง ๆ ภาค 7. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : อรุณสภา, 2511.

ศรีศักร วัลลิโภดม, “เกลืออีสาน,” เมืองโบราณ. 18 (มกราคม-มีนาคม). 2535 : 19.

สมยศ พุ่มหว่า และคณะ. โครงการแผนการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวปัตตานี. ม.ป.ท, 2543.

สว่าง เลิศฤทธิ์ “การทำงานเกลือและการค้าเกลือในคาบสมุทรภาคใต้ของประเทศไทย,” เมืองโบราณ. 18 (มกราคม-มีนาคม) 2535 : 59 - 67.

สามารถ จันทร์สุรย์. องค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย, เอกสารเขียนเล่ม, 2549.

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. รู้จักทักษิณ. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2548.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี. เอกสารราชการ ที่ ปน 51001/1497 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2548 : ไม่มีเลขหน้า

อมรา ศรีสุชาติ. สายรากภาคใต้ ภูมิลักษณะ รูปลักษณะ จิตลักษณะ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2544.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540.

อิบรอฮิม ชูกรี. ตำนานเมืองปัตตานี. ปัตตานี : ศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับภาคใต้, 2525.

Wheatley, Paul. 1961. The Golden Khersonese. Kuala Lumpur : University of Malaya .

บุคลากรกรม

- เจ๊ะมามู เจ๊ะโวะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 77/2 หมู่ที่ 4 ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2547.
- เจ๊ะมาสุรา เจ๊ะโวะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 77/2 หมู่ที่ 4 ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2547.
- เจ๊ะมะ มะมิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 2 ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2550.
- เจ๊ะแม มะอูมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2548.
- เซ็ง อามะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552.
- คอเถาะ เจ๊ะอาบูดี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 2 ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552.
- คอเถาะห์ หวังแอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2548.
- คูลเถาะ เจ๊ะสือนิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2547.
- คาโอะ เจ๊ะอูมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2548.
- มุฮัมหมัด กาลี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 57/1 หมู่ที่ 2 ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2551.
- แยนะ ปะจุมิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 59/1 หมู่ที่ 2 ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2548.
- รอฮิม มามะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 7 ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2550.
- แหวฮามะ ซามารอเต็ง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 2 ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2550.

- แหวฮามะ สะมาเอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 139/2 หมู่ที่ 9 ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 18,19,20 มิถุนายน 2548, 16,18,21,24,25,26,28 มีนาคม 2550, 19 เมษายน พ.ศ. 2550.
- สมาน เจ๊ะมิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2548, 31 มกราคม พ.ศ. 2552.
- สะอาลี เจ๊ะมุ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2548.
- อูเซ็ง สะมะเอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2548.
- อูมา อับดุลสามะมาเอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2548.
- อาแซ เจ๊ะแหว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 81/2 หมู่ที่ 2 ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2550.
- อาแซ สะมะเอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2548, 12 สิงหาคม พ.ศ. 2548.
- อาลี วาแมดิซา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, ในนาเกลือ ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2548.
- อับดุลวาฮะ สะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 66 หมู่ที่ 1 ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2550, 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552.
- อับดุลอาชีส คอละ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นราวดี โลหะจินดา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 8/1 หมู่ที่ 4 ตำบลบานา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2549.